

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТАЛЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ КОМПЛЕКСОМ ТА
ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК УРБОЛАНДШАФТІВ»
(27 березня 2018 року)**

КИЇВ – 2018

РІСТ І СТАН ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИХ КУЛЬТУР КИЇВСЬКОГО ПОЛІССЯ

О.Ю. Кайдик, кандидат сільськогосподарських наук,

*І.В. Кімейчук, аспірант**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Найбільше занепокоєння вітчизняних лісівників нині викликає суттєве погіршення санітарного стану штучно створених насаджень і зниження їх біологічної стійкості, яке зумовлено негативним впливом комплексу факторів (біотичних, абіотичних і антропогенних). Глобальні зміни клімату, стихійні явища, великий антропогенний вплив на лісову екосистему знижують стійкість насаджень як природного походження, так і штучного. Внаслідок негативної дії цих чинників знижується приріст деревини, відбувається ослаблення та всихання як окремих дерев, так і насаджень на значних площах.

З метою встановлення екотипів, придатних для використання у певній лісорослинній зоні, перспективних за продуктивністю, стійких до змін клімату, атмосферних забруднень і уражень шкідниками та хворобами, створюють еколого-географічні культури насінням або сіянцями, вирощеними з насіння різного географічного походження.

У 1981 році за ініціативною завідувача кафедри лісових культур УСГА проф. П.Г. Кального у кв. 138 вид. 2 Дзвінківського лісництва Боярської ЛДС (нині це Плесецьке лісництво, кв. 321) на площі 2,6 га було закладено еколого-географічні культури з метою дослідження спадкових властивостей, росту та розвитку 10 різних географічних кліматипів сосни звичайної в умовах свіжого субору Київського Полісся [2]. Це один із небагатьох унікальних об'єктів, на якому можна вести постійні, упродовж тривалого періоду часу, спостереження та дослідження.

У 25-річному віці в цих культурах найбільшою висотою відзначалися дерева житомирського (13,3 м) і гомельського (12,9 м) походжень, найменшою – волинського (10,5 м) і луганського (11,4 м) [1]. Деревя з Центрального і Північного Полісся (гомельське і житомирське походження) мали найкращі показники за всіма досліджуваними ознаками.

За нашими дослідженнями у 36-річному віці еколого-географічних культур сосни звичайної на предмет їх стану та росту встановлено, що

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук Юхновський В.Ю.

сосна місцевого походження за ростом і стійкістю до дії негативних факторів (зокрема й кліматичних) переважає над насадженнями, створеними з іншорайонного насіння. За суцільним обліком дерев на варіантах культур було отримано дані, які характеризують їх стан (табл.).

Санітарний стан дерев у розрізі дослідних варіантів

Походження насіння	D, см	H, м	Кількість дерев на варіанті, шт.			
			загальна	в т.ч. за станом		
				відм.	задов.	незадов.
Волинське	17,6	19,1	85	49	27	9
Житомирське	17,7	20,1	83	73	3	7
Чернігівське	17,4	19,9	97	66	25	6
Львівське	17,9	20,2	93	37	10	46
Черкаське	17,4	19,8	81	64	9	8
Київське	18,2	23,6	88	56	18	14
Сумське	16,7	18,1	98	52	35	11
Луганське	17,0	18,4	85	43	37	5
Гомельське	15,2	18,8	83	63	11	9
Воронезьке	16,1	19,7	93	46	14	33

З даних, наведених у таблиці, видно, що дерева більшості варіантів мають переважно відмінний стан, крім львівського і воронезького походжень, які мають проблеми зі стовбурами, що викликано сніголамом [2]. Що ж стосується середньої висоти то вона найбільша у сосни київського кліматипу (23,6 м), а найменша – у сумського (18,1 м). Інша ситуація склалася з діаметрами, оскільки найбільший, як і висота, в дерев київського походження – 18,2 см, а найменший у гомельського – 15,2 см.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що кращі якісні і кількісні показники мають деревні рослини з насіння місцевого походження, але кращим станом вирізняються особини житомирського, чернігівського та черкаського кліматипів. Тому за умов, якщо неможливо використати насіння місцевого походження ми рекомендуємо використовувати насіння житомирського, чернігівського та черкаського походження, що значно зменшить кількість помилок, які можуть допустити лісівники використовуючи насіння дуже віддалене від близьких до місцевих умов зростання.

Список використаних джерел

1. Сагайдак С. І. Особливості внутрішньовидової мінливості сосни звичайної в культурах Київського Полісся залежно від географічного походження насіння: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. с.-г. наук за спеціальністю 06.03.01 – лісові культури та фітомеліорація / Сагайдак С. І. К. : Нац. аграр. ун-тет, 2008. 23 с.
2. Путівник по науково-дослідних об'єктах ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція» / за ред. О.В. Морозюк. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2015. 155 с.